

SEPA V SLOVENIJI

INFORMATIVNO GRADIVO

To gradivo vsebuje osnovne informacije o projektu SEPA, kaj to je, kaj vključuje in kaj pomeni za Slovenijo. Namenjeno je bančnikom, podjetnikom in vsej strokovni javnosti, ki jo ta projekt zadeva.

Ljubljana, januar 2007

Uvod

Ekonomska in monetarna unija z uvedbo evra v letu 1999 je postavila temelje za razvoj celostnega evropskega trga blaga in storitev. Njene idejne zasnove so bile vnovič z navdušenjem potrjene v Lizbonski strategiji leta 2000.¹ Uresničitev vizije enotnega območja plačil v evrih je terjala dolgo pripravljajno obdobje. V prihodnjih letih bodo državljani in korporacije v Evropi lahko opravljali plačila v evrih kjerkoli znotraj območja SEPA tako enostavno, kot zdaj plačila izvajajo doma. Vendar pa je treba poudariti, da se projekt SEPA ne omejuje le na izboljšanje učinkovitosti procesiranja skromnega obsega čezmejnih plačil v evrih – SEPA je mnogo več. Je obsežen projekt prestrukturiranja in harmonizacije, ki bo z implementacijo novih skupnih pravil poslovanja in tehničnih standardov vplival na številne razdrobljene nacionalne plačilne instrumente.

Projekt bo tako vplival na vsa elektronska plačila, saj bodo kot končni rezultat kreditna plačila, direktne obremenitve in kartična plačila prešli na skupne interoperabilne formate in postopke. Sočasno bodo postopoma odpravljene mnoge značilnosti in prakse izključno nacionalnih trgov, ki so doslej omejevale nastanek odprtega plačilnega trga. Sistem SEPA bo verjetno vplival na vsakega državljana, trgovca ali pravno osebo, ki sodeluje z banko na evroobmočju, vplival pa bo tudi na vse člene v verigi ponudbe plačil. Okolje SEPA bo zagotovilo možnosti za večjo konkurenco na področju ponudbe plačilnih storitev. Na podlagi harmonizacije bo ustvarilo tudi bolj učinkovite plačilne sisteme z materialnimi ugodnostmi za gospodarstvo in družbo kot celoto. Euro se bo kot plačilno sredstvo sistematično okrepil, saj bo podprt s celostnim plačilnim okoljem.

¹ Glavni cilj, ki izhaja iz Lizbonske strategije 2000: narediti Evropo konkurenčnejšo navzven.

Na katera vprašanja želimo odgovoriti?

UVOD	2
1. KAJ JE SEPA?	4
1.1. TEMELJI PROJEKTA SEPA	4
1.2. OBMOČJE SEPA	4
1.3. PRAVILA IN STANDARDI SEPA	4
1.4. PRAVNI OKVIR ZA VZPOSTAVITEV SEPA	5
2. KAKŠNO VLOGO IMAJO PRI UVEDBI SEPA EVROPSKE BANKE?	5
3. KATERE PLAČILNE INSTRUMENTE ZAJEMA SEPA?	5
3.1. KREDITNA PLAČILA SEPA	5
3.2. DIREKTNA OBREMENITEV SEPA	6
3.3. KARTIČNO POSLOVANJE SEPA	7
3.4. GOTOVINSKO POSLOVANJE SEPA	7
4. KDAJ BODO PLAČILNI INSTRUMENTI NA RAZPOLAGO V SLOVENIJI?	8
5. KATERE PREDNOSTI PRINAŠA SEPA POSAMEZNIKOM IN PODJETJEM?	8
5.1. PREDNOSTI ZA POSAMEZNIKE	8
5.2. PREDNOSTI ZA PODJETJA	8
5.3. UPORABA NOVEGA STANDARDA	9
6. KDO SO KLJUČNI AKTERJI PRI UVEDBI SEPA V SLOVENIJI?	9
7. SEZNANJANJE POTROŠNIKOV	9
8. KAJ SE BO ZGODILO S SEDANJIMI PLAČILNIMI INSTRUMENTI?	9
9. KAJ POMENITA KODI BIC IN IBAN?	9
10. KAKŠEN EKONOMSKI VPLIV BO IMELA UVEDBA SEPA?	10
DODATNE INFORMACIJE	10

1. Kaj je SEPA?

SEPA je kratica za Single Euro Payments Area, enotno območje plačil v evrih. Okolje SEPA je opredeljeno kot evrsko okolje, kjer bodo lahko posamezniki, gospodarske družbe in drugi uporabniki plačilnih storitev v bankah izvajali in prejeli plačila v evrih ne glede na to, ali se takšno plačilo izvaja znotraj posamezne države območja SEPA ali med državami tega območja.

1.1. Temelji projekta SEPA

Politične temelje SEPA je v začetku devetdesetih let postavila Evropska komisija (European Commission – EC) v tesnem sodelovanju z Evropskim svetom in Evropskim parlamentom, podobno kot ob uvedbi evra pa je temeljne zahteve glede SEPA ter časovne okvire njene vzpostavitve opredelil Svet Evropske centralne banke (European Central Bank – ECB).

Projekt SEPA se je začel v maju 2002 z belo knjigo »Evrodežela, naše enotno območje plačil«, ki jo je izdalo prvih 42 evropskih bank skupaj s tremi evropskimi združenji kreditnih ustanov in EBA (Euro Banking Association). Vanjo so avtorji zapisali deklaracijo, ki je postala moto Evropskega sveta za plačila (EPC) pri vseh njegovih aktivnostih: »Me, evropske banke in združenja kreditnega sektorja, imamo skupno vizijo o tem, da morajo biti plačila znotraj evroobmočja domača plačila, združujemo sile za uresničitev te vizije v dobro evropskih potrošnikov, podjetij in bank, ter začnemo graditi naš enotni evrski plačilni prostor.«

1.2. Območje SEPA

SEPA bo območje, kjer bomo lahko državljani, gospodarske družbe in drugi udeleženci v gospodarstvu znotraj Evrope izvrševali in prejeli plačila v evrih zunaj ali znotraj državnih meja ob enakih osnovnih pogojih, pravicah in obveznostih ne glede na to, kje se nahajamo. Območje SEPA vključuje:

- 15 držav evroobmočja: Avstrijo, Belgijo, Ciper, Finsko, Francijo (vštevši Francosko Gvajano, Guadeloupe, Martinique in Reunion), Grčijo, Irsko, Italijo, Luksemburg, Malto, Nemčijo, Nizozemsko, Portugalsko (vštevši Azore in Madeiro), Španijo (vštevši Kanarske otoke, Ceuto in Melillo) in Slovenijo,
- 12 preostalih držav EU: Bolgarijo, Češko, Dansko, Estonijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Poljsko, Romunijo, Slovaško, Švedsko in Veliko Britanijo (vštevši Gibraltar),
- Islandijo, Norveško, Liechtenstein, Švico.

1.3. Pravila in standardi SEPA

Pravila in standardi SEPA (sheme) ne pomenijo le izboljšanja učinkovitosti in standardizacije čezmejnega plačilnega prometa, temveč posegajo tudi v evrski plačilni promet znotraj nacionalnih meja. Popolna uveljavitev plačilnih shem SEPA pomeni uskladitev tako prvega kot drugega z enakimi podlagami, standardi in postopki izvršitve ne glede na to, prek katere plačilne infrastrukture se takšna plačila izvajajo, in ne glede na to, v kateri državi znotraj območja SEPA ima stranka transakcijski račun oziroma prek katerega izvajalca opravlja plačilni promet.

Implementacijo shem SEPA bodo izvajale banke, nacionalne centralne banke, plačilna združenja in državni organi v vsaki državi na evroobmočju. Vloga EPC bo zajemala upravljanje in vzdrževanje shem in okvirjev, razvoj nadaljnjih poslovnih pravil in standardov, komuniciranje z vsemi strankami ter podpora in nadzor razvoja.

Popolna uveljavitev in vzpostavitev shem SEPA bo pomenila izpolnitev pogojev za večjo učinkovitost in konkurenčnost med bankami pri storitvah plačilnega prometa, sočasno pa tudi pri klirinških storitvah (PE-ACH). To bo nadalje pripomoglo k povečanju konkurenčnosti regije EU v globalnem merilu.

1.4. Pravni okvir za vzpostavitev SEPA

Direktiva EU o plačilnih storitvah na notranjem trgu bo odpravila razlike med posameznimi nacionalnimi okolji na področju zakonodaje in bo tako pripomogla k vzpostavitvi enotnega notranjega trga plačilnih storitev.

2. Kakšno vlogo imajo pri uvedbi SEPA evropske banke?

Leta 2002 so evropske banke ustanovile strokovno telo za uvedbo projekta SEPA – Evropski svet za plačila ali EPC (European Payments Council), ki je vzpostavil dialog z različnimi deležniki: združenji potrošnikov, združenji poslovnih subjektov, državnimi organi ...

Banke so si zastavile cilj, da razvijejo in vsem strankam omogočijo uporabo instrumentov, ki jih določa EPC. Banke so se tudi zavezale, da bodo razvile bančno infrastrukturo tako, da bo vseh devet tisoč bank Evropske unije med seboj povezanih in bo lahko zagotavljalo upoštevanje časovnih rokov za izvedbo plačil.

Pri projektu nimajo pomembne vloge le evropske banke, ampak so za uspešno uvedbo SEPA nepogrešljivi tudi evropski in nacionalni regulatorni organi. Banke potrebujejo za ustrezno delovanje v območju SEPA jasen in enoten zakonodajni okvir. Zato je Evropska komisija predlagala direktivo, ki ureja področje plačilnih instrumentov na notranjem trgu in zagotavlja vsem akterjem enoten zakonski okvir.

Določila že sprejete Direktive o plačilnih storitvah na notranjem trgu morajo biti v nacionalno zakonodajo vgrajena do 1. novembra 2009.

3. Katere plačilne instrumente zajema SEPA?

SEPA vključuje plačilne instrumente, ki se v Evropi najpogosteje uporabljajo. To so kreditna plačila (nakazila in prilivi), direktne obremenitve, plačilne kartice ter evrska gotovina. V skladu s SEPA se bodo ti plačilni instrumenti enotno – brez razlik uporabljali za evrska plačila v območju SEPA.

3.1. Kreditna plačila SEPA

Kreditno plačilo SEPA (ang. SEPA credit transfer) je plačilni instrument, s katerim imetnik računa naroči prenos sredstev oziroma izvršitev plačila v breme svojega računa pri banki.

Kreditna plačila SEPA ne bodo bistveno spremenila sedanjega načina plačevanja potrošnikov, saj so slovenske banke že doslej zagotavljale kakovostne storitve na tem področju. Komitenti bodo pridobili nekaj prednosti, saj bo od nalogodajalca do prejemnika plačila SEPA možno prenesti več podatkov, ki bodo komitentom omogočali avtomatizacijo spremljave prejetih in poslanih plačil, najdaljši čas izvršitve kreditnega plačila bo lahko do tri dni ne glede na to, v katero državo z območja SEPA bo komitent nakazal denar, banka pa se lahko obveže tudi za krajše roke.

Kreditno plačilo SEPA se izvaja po pravilih sheme SEPA za kreditna plačila. Kreditna plačila SEPA so transakcije v evrih, ki potekajo med strankami s transakcijskimi računi pri bankah na območju SEPA. Shema ne omejuje višine zneska plačila, daje pa možnost za omejevanje zneska nalogodajalčevi banki. Ključna podatka za izvršitev kreditnega plačila SEPA sta kodi IBAN in BIC, ki ju v Sloveniji že uporabljamo tako v domačem kot čezmejnem plačilnem prometu. Transakcija poteka v evrih in je prejemniku vedno odobrena v polnem znesku (opcija SHA²).

² SHA – nalogodajalec in upravičenec plačata stroške nakazila vsak svoji banki.

Najdaljši čas izvršitve kreditnega plačila SEPA je do tri delovne bančne dni, ta rok pa se mora do leta 2012 po Direktivi o plačilnih storitvah na notranjem trgu skrajšati na en delovni bančni dan.

Banke se lahko medsebojno dogovorijo za krajši čas izvršitve, ne smejo pa prekoračiti predpisanega maksimalnega tridnevnega cikla. Prekoračitev časovnega cikla je izjemoma dovoljena zaradi zakonskih zadržkov (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma). Udeleženci SEPA so dolžni sprejemati kreditna plačila SEPA in jih procesirati v skladu s pravili sheme. Slovenske banke bodo po vsej verjetnosti obdržale sedanjo hitrost izvrševanja plačil v državi.

Kreditna plačila SEPA so lahko individualna ali zbirna. Individualno plačilo je plačilo, ki je izvršeno v določenem znesku v breme nalagodajalčevega računa in v dobro računa upravičenca.

Zbirno plačilo je plačilo, ki je izvršeno v breme nalagodajalčevega računa v skupnem znesku in odobreno za vsak individualno določen znesek na več kot en račun upravičenca oziroma na račune upravičencev.

3.2. Direktna obremenitev SEPA

Direktna obremenitev SEPA je plačilni instrument, ki se izvaja po pravilih sheme SEPA v evrih med udeleženci (upniki in dolžniki), ki imajo račune pri bankah v območju SEPA in bodo pristopili k shemi SEPA.

Direktna obremenitev SEPA je namenjena tako enkratnim plačilom v breme večjega števila dolžnikov kot tudi plačevanju ponavljajočih se obveznosti večjega števila dolžnikov.

Shema ne omejuje višine zneska posamezne direktne obremenitve ne namena plačila in v nasprotju z zdajšnjo domačo shemo omogoča izvajanje direktnih obremenitev na vsak delovni dan.

Upravljanje podatkov bo enostavnejše. Če ima denimo podjetje z dobaviteljem sklenjenih več pogodb, bo odslej lažje ločevati med različnimi nakazili. Potrošniki bodo lahko brez težav plačali storitve v tujini (plačali račun za elektriko v drugi državi ali naročnino za evropski časopis, sklenili pogodbo s tujim dobaviteljem ...).

Na podlagi pooblastila, ki ga v papirni ali elektronski obliki dolžnik da upniku, pošlje upnik podatke o obremenitvah prek svoje banke na dolžnikovo banko. Dolžnikova banka dobi podatke o danem pooblastilu dolžnika s podatki za obremenitev računa (podatek o mandatu dolžnika mora biti ponovljen pri vsaki poslani obremenitvi). Dolžnik in upnik morata imeti račun pri bankah, ki so pristopile k shemi SEPA, kar jih zavezuje, da izvajajo domače in čezmejne direktne obremenitve po pravilih SEPA.

Na podlagi dvostranskih dogovorov med bankami ali dogovorov med bankami na nacionalni ravni so dovoljena odstopanja od sheme, a samo v primeru, da prinašajo neko dodano vrednost in niso slabša od okvirjev, dogovorjenih v pravilih SEPA.

Natančno določena pravila, procesi in standardi za izvajanje direktnih obremenitev SEPA bodo prinesli koristi vsem udeležencem. Poleg bank in klirinških hiš, ki bodo direktne obremenitve izvajale, bodo po znanih pravilih in na znani način uporabljali direktne obremenitve vsa mala, srednja in velika podjetja in tudi državne institucije.

Sedanje direktne obremenitve v Sloveniji bodo v prihodnjih letih postopoma prilagojene direktnim obremenitvam SEPA.

3.3. Kartično poslovanje SEPA

SEPA na kartičnem področju prinaša večjo varnost poslovanja zaradi obvezne uporabe čipa in številke PIN ter večjo učinkovitost uporabe kartice, saj bo mogoče eno samo kartico uporabljati na celotnem območju SEPA.

Posamezniki bodo lahko s karticami plačevali na celotnem območju SEPA in pri večini trgovskih družb, in sicer z vsaj enako stopnjo varnosti, kot jo predpisuje sedanji standard EMV.

Uporaba plačilnih kartic bo učinkovitejša, saj bodo lahko imetniki isto kartico na enak način uporabljali za plačevanje v vseh državah območja SEPA. S tem se bo tudi zmanjšala potreba, da bi s seboj nosili gotovino.

Temeljna zahteva SEPA na področju kartičnega poslovanja je vzpostavitev poslovanja po načelih čipne tehnologije. Ta namreč zagotavlja večjo varnost pri izvajanju transakcij in večjo zaščito pred morebitnimi zlorabami ter pomeni nadgradnjo klasičnih kartic z magnetnim zapisom. Čip je skladen s standardom EMV (Europay-MasterCard-Visa), ki so ga v ta namen oblikovali mednarodni kartični sistemi. Gre za odprt industrijski standard, ki zagotavlja povezljivost kartic in naprav ter trenutno prinaša največjo varnost na kartičnem področju.

To pomeni, da bodo podatki o imetniku kartice poleg magnetnega zapisa zapisani tudi na čipu, ki bo postopoma vgrajen na vse plačilne kartice, ki se bodo uporabljale v območju SEPA. S tem bo poslovanje prek kartičnega čipa postalo standard vse Evrope, vseh izdanih kartic, POS terminalov in bankomatov.

SEPA na kartičnem področju nadalje zahteva:

- čipna tehnologija (čip) po standardu EMV mora biti na vseh karticah, POS terminalih in bankomatih nameščena najkasneje do 1. januarja 2011;
- transakcije s kartico se morajo najkasneje po 1. januarju 2011 izvajati le ob uporabi številke PIN, kar pomeni, da se bo nakup s kartico potrjeval le še z vnosom številke PIN, podpis kot verifikacijski element pa bo izginil. Posledično bodo tudi kartice, skladne s SEPA, opremljene le s čipom, magnetna steza pa bo s kartic postopoma izginila.

Banke lahko kartice, skladne s SEPA, začnejo izdajati že s 1. januarjem 2008. Pri tem velja poudariti, da so slovenske bančne kartice Activa/Maestro in BA/Maestro, ki so opremljene s čipom, že skladne s SEPA SCF.

3.4. Gotovinsko poslovanje SEPA

Cilj "enotnega območja evrske gotovine" (SECA) je oblikovati enotna pravila in najboljše prakse za distribucijo in recikliranje evrske gotovine za medbančno poslovanje ter za poslovanje s podjetji in občani v evroobmočju.

SECA ne vključuje le obstoja evrskih bankovcev in kovancev za izvajanje plačil, zagotavlja tudi pristnost, razpoložljivost in primernost gotovine v obtoku; zato mora biti raven zaščite in kakovosti evrskih bankovcev in kovancev enotna na celotnem evroobmočju, kjer ne sme prihajati do pomanjkanja katerihkoli vrednosti (apoenov) evrskih bankovcev ali kovancev.

Uporaba gotovine mora biti za stranke preprosta in varna. Omogočeno jim mora biti, da brez težav dvigajo gotovino 24 ur na dan in da jo polagajo skoraj enako preprosto, kot jo dvigajo. Strankam je treba zagotoviti, da gotovina, ki jo dvignejo pri okencu ali na bankomatu, ni ponarejena. Za večjo varnost poslovanja z gotovino banke strankam priporočajo, da se seznanijo z zaščitnimi elementi evrskih bankovcev.

Na vsem evroobmočju mora biti strankam ponujena tudi usklajena praksa pri uporabi bankomatov, prek katerih se bodo lahko oskrbeli z gotovino, ki bo z vidika pristnosti in primernosti preverjena na napravah za obdelavo gotovine.

4. Kdaj bodo plačilni instrumenti na razpolago v Sloveniji?

Prve plačilne instrumente SEPA – to bodo kreditna plačila – bodo banke svojim strankam, posameznikom, podjetjem in institucijam, postopoma ponudile od 28. januarja 2008 naprej. Kot druge države bo tudi Slovenija do 2010 postopoma uvajala preostale plačilne instrumente SEPA in z njimi nadomestila sedanje nacionalne plačilne instrumente.

Poslovanje s plačilnimi karticami se zahtevam SEPA že prilagaja tako, da se kartice, POS terminali in bankomati postopoma nadgrajujejo z naprednejšo čipno tehnologijo, temelječo na standardu EMV. Predvidoma bodo banke z januarjem 2008 svojim strankam ponudile vsaj en kartični produkt, skladen s SEPA.

Pri izpolnjevanju pogojev za uvedbo direktnih obremenitev SEPA bodo veliko vlogo imeli predvsem največji odjemalci, kot so javni sektor, elektrogospodarstvo, ponudniki telefonije ...

Predvideni roki uvedbe SEPA		
Kreditna plačila na voljo strankam	Direktne obremenitve na voljo strankam	Kartično poslovanje na voljo strankam
Od 28. 1. 2008 dalje	Od 1. 11. 2009 dalje	Od 1. 1. 2008 dalje
Migracija bo potekala postopoma s soobstojem plačilnih inštrumentov. Kritična masa naj bi bila dosežena do konca leta 2010.		Po 2011 bodo predvidoma v uporabi samo kartice, skladne s SEPA SCF.

5. Katere prednosti prinaša SEPA posameznikom in podjetjem?

Projekt SEPA bo imel velik vpliv na vse deležnike. SEPA bo prinesla večjo konkurenco, saj bo evroobmočje postalo povezan trg, na katerem lahko ponudniki povsod ponudijo svoje storitve.

5.1. Prednosti za posameznike

Ker bodo plačilni instrumenti SEPA na voljo na celotnem evroobmočju, bodo lahko potrošniki evrska plačila zunaj nacionalnih meja opravljali tako enostavno, kot to zdaj delajo znotraj države. Lahko bodo denimo plačali najemnino za otroke, ki študirajo v tujini, počitniško hišo ali storitve, ki jih zagotavljajo evropske gospodarske družbe, recimo storitve mobilne telefonije, zavarovalnice, javne gospodarske službe in podobno. Lahko bodo uporabljali isto plačilno kartico za vsa evrska plačila, s čimer se bo zmanjšala potreba po gotovini.

5.2. Prednosti za podjetja

SEPA bo gospodarskim družbam omogočila poenostaviti upravljanje plačil. Gospodarske družbe bodo lahko s plačilnimi instrumenti SEPA svoje finančne transakcije v evrih opravile centralno z enega bančnega računa. Obdelava plačil bo poenostavljena, ker se bo za prilive in odlive uporabljala enaka oblika. Gospodarske družbe, ki poslujejo na celotnem evroobmočju, bodo z združitvijo upravljanja plačil in likvidnosti na enem mestu ne le znižale stroške, ampak bodo prihranile tudi čas. Storitve z dodano vrednostjo, kot je elektronsko izdajanje računov in e-usklajevanje, bodo gospodarskim družbam omogočile, da nadalje optimizirajo obdelavo plačil. Danes so te storitve pogosto na voljo samo na nacionalni ravni, ker je zaradi različnih oblik plačil čezmejna uporaba težavna. Zaradi standardiziranih shem plačil SEPA pa bo to oviro laže premagati.

5.3. Uporaba novega standarda

Za izmenjavo podatkov med komitentom in banko za potrebe domačega, čezmejnega in mednarodnega plačilnega prometa je slovenska bančna skupnost oblikovala nov medbančno dogovorjen podatkovni standard ZBSxml 2.0, ki zagotavlja tudi interoperabilnost SEPA na celotnem območju članic EU.

Za potrebe uporabnikov komitentov so izdelani priročnik za uporabo podatkovnega standarda ZBSxml 2.0 in ustrezne sheme xml; celotna dokumentacija je javno objavljena in brezplačno dostopna na spletnih straneh Združenja bank Slovenije. Sestavi del dokumentacije standarda ZBSxml 2.0 je tudi Navodilo za oblikovanje strukturirane reference (sklic v breme in dobro).

Predvideva se postopna uveljavitev podatkovnega standarda ZBSxml 2.0. ob postopnem opuščanju obstoječih standardov (TKDIS, SWIFT ...).

Podjetjem bo uporaba standarda ZBSxml 2.0 in enotnih plačilnih instrumentov na vsem območju SEPA in širše omogočila dostop do katerekoli banke.

6. Kdo so ključni akterji pri uvedbi SEPA v Sloveniji?

Izpolnitev zahtev SEPA je odvisna od aktivne udeležbe vseh subjektov deležnikov v nekem nacionalnem okolju, ki vsak s svojega vidika sodelujejo v tem pomembnem projektu. Pri tem bo posebno vlogo imelo tudi razumevanje in sprejemanje glavnih ciljev SEPA v javnosti, saj bodo predvidene prednosti SEPA lahko dosežene le ob javnem odobravanju. Komunikacija med akterji bo tako ključnega pomena. V Sloveniji pri pripravi in uresničevanju SEPA sodelujejo: poslovne banke, Združenje bank Slovenije, Banka Slovenije, Uprava RS za javna plačila, stranke bank, potrošniki in trgovci, javni sektor, upravljavec (upravljavci) infrastrukture, interesna združenja in ponudniki programske opreme ter elektronskega bančništva.

7. Seznanjanje potrošnikov

Temelj uspešnega delovanja SEPA sta stalen dialog ter posvetovanje z akterji na evropski in nacionalni ravni.

Banke bodo potrošnike z novicami o SEPA seznanjale sproti in na različne načine.

V Sloveniji je bil ustanovljen tudi nacionalni forum za SEPA, ki združuje predstavnike z različnih področij, med njimi tudi iz potrošniških organizacij.

8. Kaj se bo zgodilo s sedanji plačilnimi instrumenti?

Banke načrtujejo, da bodo sedanji plačilni instrumenti (plačilni nalog, direktna obremenitev, direktna odobritev, nalog za plačilo v tujino) v nekaj letih postopoma prešli v náloge SEPA.

Ček je že danes kot plačilno sredstvo uporabljan le v nekaterih državah, njegova razširjenost pa se vsako leto zmanjšuje v korist drugih, sodobnejših načinov plačevanja.

9. Kaj pomenita kodi BIC in IBAN?

Uporaba teh dveh kod je zahteva SEPA. Kodi sta potrebni za izvrševanje plačilnih nalogov in direktnih obremenitev SEPA, kjer zagotavljata nedvoumno identifikacijo in omogočata avtomatično posredovanje plačil čez mejo in doma. V Sloveniji je uporaba teh dveh kod v domačem, čezmejnem in mednarodnem plačilnem prometu že ustaljena praksa, v nekaterih državah članicah EU pa ju postopno uvajajo v domačem plačilnem prometu.

- Koda BIC (Bank Identifier Code) je bančna identifikacijska številka, ki jo finančna ustanova uporablja na mednarodni ravni.
- Koda IBAN (International Bank Account Number) je mednarodna številka bančnega računa. Sestavljena je iz največ 34 znakov, njena dolžina pa je odvisna od države.

V Sloveniji koda IBAN vsebuje 19 znakov:

- dve črki za državo, kjer je odprt račun (SI),
- dve številki za kontrolni ključ (56),
- 15-mestna številka računa, ki vključuje oznako banke, poslovalnice in številko računa (B, Š, K).

S	I	5	6		B1	B1	B2	B2		B2	Š	Š	Š		Š	Š	Š	Š		Š	K	K
---	---	---	---	--	----	----	----	----	--	----	---	---	---	--	---	---	---	---	--	---	---	---

B1 = šifra banke ali hranilnice

B2 = številka enote banke, ki vodi račun

Š = osemestna številka računa

K = kontrolni številki

10. Kakšen ekonomski vpliv bo imela uvedba SEPA?

Ekonomski učinek SEPA se kaže v dveh vidikih: v stroških investicije in opuščanju sedanjih sistemov. Učinki na teh dveh področjih so odvisni od položaja v vsaki državi in njenih deležnikov: bank, podjetij in državnih organov.

Stroški uvedbe SEPA zajemajo stroške prilagoditve in spremembe pred začetkom uvedbe, upoštevajoč časovni rok. Nato je treba upoštevati še stroške, ki bodo nastali ob uvedbi, in tudi stroške prehodnega obdobja, ko se bodo sočasno uporabljali SEPA in nacionalni finančni instrumenti in infrastrukture. Prav tako bo treba pospešeno prilagoditi staro infrastrukturo in informacijski sistem.

Glede na okoliščine je zelo težko oceniti razsežnosti vpliva, ki ga bo imela uvedba SEPA. Učinek je odvisen od več dejavnikov. Kakšen bo učinek za neko banko, je denimo odvisno od tega, kako hitro bodo nove plačilne instrumente osvojile tekmice. Tudi one bodo namreč imele možnost tržiti svoje storitve na trgu, ki ga sestavlja pol milijarde potencialnih strank.

Podjetja bodo enostavneje izvajala svoj plačilni promet, in to predvsem zaradi tehničnih inovacij in vseevropske standardizacije. Tako se bodo lahko enakopravno vključila v konkurenčno tekmo na evropski ravni. Svoje finančne transakcije bodo lahko s pomočjo plačilnih instrumentov SEPA opravila centralno z enega bančnega računa. Tista, ki poslujejo na celotnem evroobmočju, pa bodo z združitvijo opravljanja plačil in zagotavljanja likvidnosti na enem mestu prihranila ne le denar, ampak tudi čas.

In še nekaj številke za primerjavo obsega plačil med evropskimi državami: v Franciji vsak prebivalec ustvari približno 215 transakcij na leto, v Grčiji le 10. (Vir: BCE – Bureau Central de Caisse d'epargne.)

In kako je v Sloveniji?

Če vzamemo, da ima Slovenija dva milijona prebivalcev in da je bilo skupno število ustvarjenih transakcij letno 204.997.000, potem to znaša približno 205 transakcij letno na prebivalca.

Dodatne informacije

Dodatne in podrobnejše informacije so vam na voljo na:

- <http://www.sepa.si>
- http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006sl.pdf

Za namene tega gradiva imajo izrazi naslednji pomen:

AOS – Additional Optional Services: dodatne storitve, ki jih banka ponuja zunaj okvira zahtev SEPA

ATM – Automated Teller Machine: bančni avtomat

Banco – Bank Note Committee: odbor za gotovino, ki deluje v evrosistemu

BIC – Bank Identifier Code: identifikacijska koda (šifra) banke, ki se uporablja v plačilnem prometu

BS – Bank Of Slovenia: Banka Slovenije

Card scheme – kartična shema: splošni izraz za pravno osebo, ki ponuja plačilne produkte in storitve na podlagi kartice. Institucije sodelujejo v plačilnih shemah, če sklenejo licenčno pogodbo (eno ali več). Domače kartične sheme so: Activa, Karanta, BA; mednarodne pa: MasterCard, Maestro, Visa, VPay.

Credit transfer scheme - shema kreditnih plačil: shema plačil, ki opredeljuje pravila in postopke za kreditna plačila v evrih. Opredeljuje tudi minimalno raven storitve in časovni okvir, v katerem morajo finančne institucije, ki sodelujejo v shemi, izvršiti kreditna plačila.

Debit card scheme – debetna kartična shema, boljše kartična shema s takojšnjimi bremenitvami, navadno so v takih shemah kartice transakcijskih računov, kot sta blagovni znamki Maestro ali VPay

ECT – elektronsko kreditno plačilo SEPA

EMV – Europay MasterCard Visa programme to implement Chip&PIN security for card transaction: program Eurocard MasterCard in Visa za uvedbo zaščite s čipom in PIN-om pri kartičnih transakcijah.

EPC – European Payments Council: Evropski svet za plačila, ki je odločevalno telo za bančni sektor v zvezi z evropskimi plačilnimi izhodišči.

EU – European Union: Evropska unija

Eurosystem – evrosistem: sistem ECB (European Central Bank – Evropska centralna banka) in centralnih bank držav, ki so prevzele evro. Poleg njega obstaja še ESCB, evropski sistem centralnih bank, v katerem sodelujejo ECB in centralne banke vseh članic EU ne glede na to, ali so že uvedle evro ali ne.

IBAN – International Bank Account Number: mednarodna številka bančnega računa je zapis računa stranke v strukturirani obliki. Uporabljajo ga vse članice EU (standard) in še nekatere druge države (denimo Švica, Hrvaška, Srbija ...). Iz IBAN zapisa računa lahko prepoznamo tudi banko imetnika računa. IBAN zapis računa olajša izvajanje elektronskega poslovanja, omogoča avtomatično obdelavo plačil in optično branje podatkov ter zmanjša možnost napak na minimum.

ICS – International Card Scheme: mednarodne kartične sheme. Kartična shema je skupek pravil in varnostnih standardov, po katerih delujejo posamezne plačilne kartice v mednarodnem prostoru. Ta pravila in standardi veljajo v vseh državah, kjer je plačilna kartica v uporabi, in jih morajo izpolnjevati tako izdajatelji kot prejemniki kartic. Najbolj znane mednarodne kartične sheme so MasterCard, Visa, Diners, American Express ...

PIN – Personal Identification Number: osebna identifikacijska številka služi za verifikacijo vseh nakupov na POS terminalih in dvigov gotovine s karticami na bankomatih. Popolnoma se bo ta

metoda verifikacije uveljavila do leta 2011, ko bodo morale vse kartice SEPA in tudi naprave (POS terminali, bankomati) podpirati čipno (EMV) tehnologijo.

POS – Point of Sale: prodajno mesto, ki ima z banko podpisano pogodbo o sprejemanju kartic kot načinu plačila izdelkov ali storitev in je opremljena z napravo za sprejemanje kartic.

Primernost gotovine – gotovina, ki je primerna za nadaljnji obtok in ni poškodovana, umazana ali raztrgana.

Pristnost gotovine – neponarejena gotovina z vsemi značilnostmi originalnega bankovca oziroma kovanca.

PSD – Payment Service Directive: Direktiva o plačilnih storitvah na notranjem trgu, ki sta jo sprejela Evropski parlament in Evropski svet. Določa pogoje za vzpostavitev delovanja enotnega trga plačilnih storitev v EU, kajti trenutno so trgi plačilnih storitev v državah članicah EU organizirani ločeno, glede na nacionalna pravila in pravni okvir za plačilne storitve je tako območje EU razdrobljeno na 27 nacionalnih pravnih sistemov. Na področju plačil je bilo sprejetih že več aktov Skupnosti, vendar ti ukrepi še vedno niso zadostni in zaradi tega je treba na ravni Skupnosti vzpostaviti sodoben in celosten pravni okvir za plačilne storitve.

Recikliranje gotovine – obdelava evrskih bankovcev v postopku razvrščanja posameznih evrskih bankovcev na pristne oziroma sumljive in na primerne oziroma neprimerne za obtok.

SCF – SEPA Cards Framework: kartični okvir SEPA

SCT – SEPA Credit Transfer: kreditno plačilo SEPA

SDD – SEPA Direct Debit: direktna obremenitev SEPA

SECA – Single Euro Cash Area: enotno območje poslovanja z evrsko gotovino

SEPA – Single Euro Payments Area: enotno območje plačil v evrih

SHA – Shared Cost Option: opcija delitve stroškov

Shema – plačilna shema SEPA: skupni nabor poslovnih pravil, praks in standardov za zagotavljanje in izvajanje plačilnih instrumentov SEPA, ki so bili sprejeti na medbančni ravni v konkurenčnem okolju.

Stakeholders SEPA – deležniki SEPA: vsi subjekti, udeleženi pri načrtovanju, vzpostavitvi in uporabi plačilnih instrumentov SEPA.

UNIFI – Universal Financial Industry: univerzalni podatkovni standard, ki se uporablja na finančnem področju.

UNIFI (ISO 20022) XML Standards – SEPA določa standard v odnosu banka–banka in ga priporoča v odnosu banka–komitent.

ZBS – Bank Association of Slovenia: Združenje Bank Slovenije

ŽK – žiro kliring: plačilni sistem za procesiranje kreditnih plačil majhnih vrednosti v Sloveniji.